

ANTIČNA KNJIŽEVNOST

gr. Antiquus-star, starodaven

Ta doba je bila v Evropi v srednjem veku. To je obdobje stari Grkov in Rimljanov. Trajala je približno od 1000 pr. n. št. pa do 5. stoletja našega štetja. Obsega starogrško in rimsko književnost, ki sta prvi evropski književnosti, vendar to nista evropski književnosti v pravem pomenu, kajti nista se razvijali po celotni Evropi, ampak samo v južno evropskih deželah (od Grčije do Španije in v deželah severne Afrike, ter na Bližnjem vzhodu), zato bi bila boljša oznaka kar Sredozemska književnost. Antična književnost je bila močno povezana z orientalsko.

Vrste in zvrsti v antični književnosti

V tem času so nastale skoraj vse danes znane vrste in zvrsti.

-Lirika:ljubezenska pesem, elegija ali žalostinka, epigram, himna in oda, satira v verzih

-v pripovedništvu ali liriki:ep, roman, pravljica, bajka, basen, novela

-dramatika:tragedija, komedija in dramski prizori.

Precejšen delež so v antiki imele polliterarne zvrsti (zgodovinopisi, biografije, dialogi, pisma, filozofske proze).

Razvoj grške in rimske književnosti

GRŠKA KNJIŽEVNOST

Starogrško književnost delimo na tri velika obdobja:

- **arhaično ali predklasično** (8. do 5. stoletja pred Kr.). Zanj je značilno obdobje epike in lirike. Prvi, ki je to pisal je bil HEZIOID sTeogonijo (po naše Razvoj bogov). Najpomembnejši pa je bil Homer s svojo Iliado in Odisejo (še danes najboljša epa trenutno).
- **atiško ali klasično** (ime po grški pokrajini Atiki, tam so tudi Atene). Je obdobje 5. in 4. stoletja pr. n. št. Na prvem mestu je tu dramatika, tudi trije pisci tega AJSHIL, SOFOKLEJ in EVRIPID. Komedije ARISTOFAN in začetek pripovedne proze.
- **helenistično obdobje** (Grki-Heleni). Obdobje traja od 4.pred Kr. do 5. po Kristusu. Tukaj se grška kultura razširi na velika območja na vzhodu. Posledica tega so Aleksandrova potovanja. V tem času se razvija komedija, lirsko pesništvo in pojavi se tudi začetek romana.

ANTIČNI EP

Po svojem nastanku je od vseh zvrsti najstarejši in najznamenitejši. Sami začetki epa niso pojasnjeni, verjetno je šlo najprej za krajše pripovedne enote, ki so jih kasneje zložili v večje enote. Ep je imel v razvoju pomembne verske, moralne in racionalne naloge. V začetku je nadomeščal zgodovinopisje. Včasih je po Homerju veljal za zelo spoštovano obliko, ki so jo ustvarjali mnogi književniki, vendar nihče od njih ni dosegel Homerjevih. Pri Rimljanih se mu je približal Vergil z Eneido. Sčasoma je ep nadomestila prozna oblika, t.i. roman.

Ep je vedno pesnitev velikega obsega, ki je pri Grkih in Rimljanih spesnjen v posebnem verz, heksameter kasneje pa so izumili druge vrste verzov. V antiki se najprej razvije junaški ep, prototip pa je Iliada, junaško-pustolovski ep je Odiseja. Drugi vrh ep doseže v srednjem veku. Tedaj je najbolj popularen viteški ep, razvije pa se še verski in zgodovinski ali nacionalni (Luzioada). Nekoliko kasneje pa še živalski in satirični (posmehljivi). Sčasoma je ep izgubil na pomenu. Epi zajemajo snov iz mitologije, tukaj se povezuje tudi zgodovinsko dogajanje in junaki so postavljeni v pomembne preizkušnje. Avtor epa se ne zanima za neko osebno življenje, toda njihova usoda je povezana z usodo širše skupnosti.

Iliada in Odiseja sta najpomembnejša epa v svetovni književnosti. To sta klasični pesnitvi po vsebini in obliki. Predstavljata pomembno dogajanje, ki je zmes zgodovine in mitologije. Skozi to dogajanje je prikazan tedanji svet. Ob ljudeh tukaj nastopajo bogovi in oni odločajo o usodi ljudi. Iz teh epov razberemo celotno mišljenje. Podobe v ljudeh so nenavadno konkretne in še danes razločljive in kljub temu, da so njihovi običaji in norme nam tuje. Lepota je ravno v prikazu prvobitnosti tega življenja, ki vsebuje splošno veljavne zakonitosti o:

-boju za obstanek,

-sovrastvu med ljudstvi in posamezniki,

-sreči v miru,

-družinski ljubezni in zakonski povezanosti,

- prijateljstvu,
- želji po zmagi,
- tragičnosti posameznikove usode,
- trpljenju in smrti.

Obe pesnitvi sta vrhunski tudi po obliki. Vsaka od njiju obseže razmeroma kratko dogajanje iz nekega ciklusa. Iliada ne opeva celotne Trojanske vojne, ampak samo dogajanje nekaj tednov iz zadnjega leta vojne. Ravno tako velja tudi za Odisejo, ki ne opisuje celotnega Odisejevega potovanja, ampak samo 40 dni. Pravimo, da se obe pesnitvi začneta IN MEDIAS RES. Po kompoziciji sta obe pesnitvi v zaokroženem argonimu.

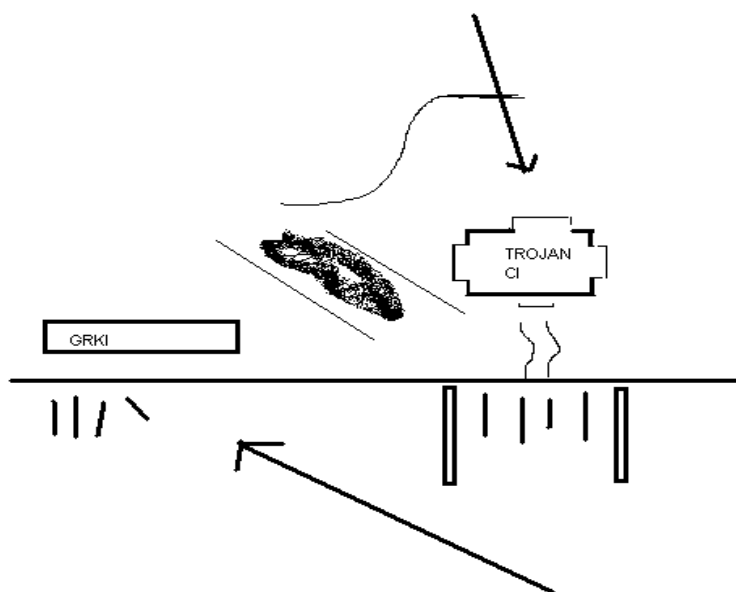
VERZ HOMERJEVIH PESNITEV

To je heksameter, ki je sestavljen iz 6 stopic; 5 daktilov in 1 trohej.

-uu -uu -uu -uu -uu -uu   Daktil lahko nadomestimo s spondejem: -uu = --

Grki in Rimljani so poznali dolge in kratke zloge. Sedanja pa poznajo poudarjene in nepoudarjene zloge, zato je težko taka dela prevajati v druge jezike in je prevod le približen. Ritem v teh dveh pesnitvah se je ustvarjal z zamenjavo dolgih in kratkih zlogov. Heksameter je dolg verz in deluje slovesno, podobno kot tematska rima.

Snov za ti dve pesnitvi sta vzeti iz t.i. Trojanskega ciklusa. Grki poznajo več ciklusov zgodb, ki temeljijo na mitologiji in jasno eden od obširnih je Trojanski. Tukaj je jasno vojna med Grki in Trojanci razložena v mitologiji, vendar mora imeti neko realno osnovo. Vojna v Troji je res bila in to verjetno v 12. stoletju pred nami. Troja je bila osvobojena kolonija (TROJA = ILION). To mesto je začelo ogrožati grško trgovino in Grki so jih napadli in jo zrušili. Sčasoma so ti dogodki postali mit in v 8. stoletju naj bi Homer to napisal. Ta ciklus pa to vojno razlaga na drugačen način. Vse naj bi se začelo na kraljevi poroki. Temu kralju se je kasneje rodil sin Ahil. Povabljeni so bili vsi bogovi, razen boginje Ereide. Ona je bila užaljena in je med svate vrgla zlato jabolko. Za prvenstvo so se borile tri boginje Atena, Hera in Afrodita. Za razsodnika so vzeli tedaj najlepšega moškega Parisa, sina trojanskega kralja Priamosa. On je prišel tja in njega je podkupila Afrodita in obljubila mu je, da če zmaga mu pripelje najlepšo žensko. Zaradi tega se je začela usodna vojna. Po tem Parisu oče zada nalogo, da naj odpelje to ladjo v Šparto h kralju Menelaosu. On je bil že star, ampak njegova žena Helena je bila sama doma, takrat ko je prišel. Zaljubila sta se in Paris jo je odpeljal k sebi domov, a oče ni pomislil, katero je pripeljal in si s tem nakopal težave. Medtem pride domov tudi Minelaos in ugotovi kaj je narobe. Nato odide k Agamemnonu, ki je bil glavni združene grške enote. Zbral je vojsko in so odšli v Trojo. Ko prispejo, jih Trojanci vprašajo, kaj je narobe in jim razložijo. Kralj Priamos jih pogosti, a bogovi jih pripravijo do vojne.

Vojna je trajala 10 let. Oboji so dobivali potrebščine, Trojanci s celine, Grki z morja in ko je enkrat za to dobavo zvedel Ahil, je to prestregel in vzel samo žensko vse ostalo je dal Agamemnonu. Agamemnon je bil že len vsega, Ahil je pa takrat nosil težko breme za seboj. Agamemnon je hotel še Briseido in Ahil odstopi iz vojne. To je Iliada šele v resnici. Trojanci so opazili, da Ahila ni več in njim je zrasel pogum, zato so začeli Grke ogrožati. Zažgali so jim taborišča in nekaj ladij. Vmeša se Ahilov dober prijatelj Patroklos. Dali so mu Ahilov oklep, a borbe ni smel izpostaviti. Hector ga tako rekoč premaga. Obleko vzame in truplo vrne. Medtem se Ahil odloči, da se bo vrnil v boj in ubil Hectorja. Ker Ahil ni imel obleke so mu jo dali bogovi. Hector je vedel, da bo umrl, saj je bilo vse naklonjeno Ahilu. Začel se kar poslavljati od žene in sina. Žena mu hoče to preprečiti, a on mora braniti domovino. Hoče se izogniti, a bogovi se mu ne naklonijo in iz megle pride njegov brat, ki je nato izginil (bil je nek bog, ki se je spremenil). Borila sta se dolgo časa in vidi se, da Ahilu ni kos. Hectorju je bil oklep premajhen, saj ni bil njegov, ampak od Ahila, ki se je predal na začetku. Ahil ga je s sulico zabodel natančno tja, kjer ni je bilo premalo zaščite, t.j. v vrat. Hector Ahilu poda zadnjo željo, da naj ga pokopljejo na verski način. Ahil tega ni storil, ravnal je na nečloveški način, tako da ga je privezal za konja in ga vlekel po celi Troji, nazadnje pa ga pripelje k svojemu šotoru. Njegov oče Priamos gre z belo zastavico po sinovo truplo. (tukaj je drugi najbolj ganljivi del) Ahil se spomni na svojega očeta in si premisli in da truplo Priamosu. Odločijo se za dvanajstdnevni premor. Tu se Iliada konča. Vojna se še nadaljuje. O Ahilovi ranljivosti je vedela samo Helena in je povedala to Parisu. Nato pade Ahil, ko ga Paris, najslabši od trojanskih borcev ustrelil v peto. Vsi se počasi naveličajo, zato prosijo Odiseja za kakšno zvijačo. Spomni se za trojanskega konja. Trojanci nasedejo in ga odpeljejo v mesto. Ko so bili pijani, so jih Grki (notri v konju jih je bilo 12) napadli in pobili. Od Trojancev se je rešilo le kopica ljudi (12 ladij ljudi Enej odpelje na Apenine in tam kasneje ustanovi rimski imperij). Ta ciklus govori še o vračanju junakov nazaj domov. Za večino se je slabo končalo, Odisej pa je eden od preživelih junakov, ki se po 7 letih vrne na Itako. Odnos pripovedovalca je drugačen v Iliadi kot v Odiseji. V Iliadi je doseženo pripovedovanje na obe strani. Pripovedovalec ne navija za ene, navija za obe. Že pri Odiseji to izginja, v Eneidi pa sploh izgine. Tako stanje je potem že v viteškim srdnjeveškem epu. Odiseja pa spet ne govori o osmih letih, samo o zadnjih 40 dneh. Nastopajo tri glavne osebe: Telemah (simbol pravega sina), Odisej (zvest mož in oče) in Penelopa (zvesta žena in mati).

HOMERSKA PRIMERA

To je posebno stilistično sredstvo. Pomeni, da avtor vsako osebo, ki prvič nastopi uvede na zelo obširen način, navede lastnosti, bistvena dejanja in pa tudi prednike. Ravno tako pa ravna pri opisu določenih pomembnih dogodkih. Takšen dogodek vedno primerja z drugimi, običajno so prizori iz narave. Na ta način se dogajanje v pesnitvi upočasni. Bralec dobi občutek, kot da se avtorju nikamor ne mudi in da nekako uživa v opisu detajlov.

HOMERSKO VPRAŠANJE

O Homerju nimamo natančnih podatkov. Živel naj bi v 8. stoletju pred Kristusom. Za njegov rojstni kraj se je potegovalo sedem mest in sploh o njegovem življenju ni verodostojnih podatkov. Pripisujejo mu Iliado in Odisejo. Pojavil se je dvom o avtoriteti. Jezik je različen za eno generacijo. Jezik Odiseje je mnogo mlajši. Zato nekateri znanstveniki trdijo, da je združil krajše pesmi, drugi znanstveniki pa trdijo, da je samo avtor enega epa.

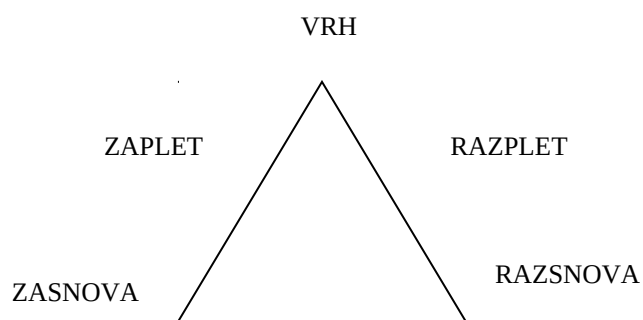
ANTIČNA DRAMA

Na začetku so Grki imeli posebne verske obrede v boga Deoniza (bog vina in uživanja). Vsako jesen so imeli poseben sprevod (na okrašen voz so postavili moškega, ki je bil maskiran v boga). On je med vožnjo govoril o svojih junaštvih, za njim pa so šli prebivalci in so ga hvalili. On se začne z njimi pogovarjati. Prišlo je do prvega dialoga. Zbor je bil oblečen v kozlovske kože (TRAGOS-KOZEL). Komedija je nastala iz druge vrste sprevodov (KOMOS-PIJANSKI OBHOD). Te pohode so sčasoma prepovedali. Tako je nastala komedija. Tragedija in komedija dosežeta vrh v 5. stoletju pred Kristusom, pogoj za to pa je bil, da so začeli ustvarjati prava dela. V ta namen so zgradili posebne zgradbe, kot je amfiteater. Stal je vedno na robu griča, sedeži v obliki polmeseca, nasproti sedežev je stal oder, malo dvignjen, zadaj so bile kulise. Dosežena je bila idealna akustika. Grki so imeli enkrat letno tekmovanje dramatikov. Na ta tekmovanja so prišli brezplačno vsi prebivalci, saj je veljalo to kot praznik. Vsak avtor je imel en dan, da je predstavil tri tragedije in eno komedijo. Nagrada ni bila finančna, ampak častna. Najprej je to igral en igralec z zborom. Igralci so bili izključno moški, igrali so ženske vloge. nastopale so samo tri predstavljene osebe. V začetku je zbor imel vodilno vlogo, kasneje to vlogo prevzeli igralci na odru, zbor pa je prevzemal vlogo komentatorja dogajanja. Stari Grki so imeli točno določena pravila, v katerih so se morali držati. Napisal jih je Aristotel, Poetika.

Dramska dela so se vedno igrala na enem mestu. Tragedija se je navadno dogajala pred vhodom v kraljevo palačo. Dejanje se je zgodilo v čim krajšem času (1 dan). V središču mora biti en pomemben dogodek. Grki nasilja niso kazali na odru. Poznali so dve dramski obliki:

- SINTETIČNA-dogodki si sledijo po časovnem zaporedju (delo Antigona)
- ANALITIČNA-(drama razkritij), tukaj najprej vidimo eno situacijo in ne vemo, zakaj je do tega prišlo. Ko se zgodba razkrije, pa sledi učinkovit konec (primer Kralj Ojdip)

Dramsko delo naj bi zlasti v pomenu, če gre za vsebino, ki je vzbujalo ELEOS (sočutje), da se nam osebe, ki na odru trpijo, smilijo, vzbujajo PHOBOS in pa KATARZO (očiščenje). Grki so verjeli, da če mi gledamo strašno ali žalostno dejanje, se mi očiščimo. Dramsko delo pozna zunanjo in notranjo zgradbo. Zunanja nam pove sestavo govora posamezne osebe, DIDASKALIJE ali režijske opombe (uveljavijo se v srednjem veku). Dramsko delo je razdeljeno na dejanja ali akte. Posamezna dejanja so prizori, scene. Pri notranji zgradbi pa poznamo dramski

trikotnik.

Tragedija in komedija se ločita po vsebini, po slogu, po osebah in jeziku. Tragedija je vedno neka igra z vzvišeno snovjo. Prikazuje neko resno zgodovinsko ali pa mitološko dogajanje. Osebe so vzete iz višjih slojev, včasih nastopajo celo bogovi, polbogovi. V tragediji je oseba, ki trpi dobra; ker trpi dober človek pri gledalcih vzbuja občutje. V grški tragediji imamo dve vrsti trpečih oseb. Ena je taka, da je človek brez krivde kriv (bogovi se odločijo) npr. Kralj Ojdip. Druga varianta pa je, da bogovi človeka postavijo pred usodno preizkušnjo, karkoli naredi, vse je usodno. Takšne osebe potem pri gledalcih logično vzbujajo sočutje. Temu je primeren jezik, ki je vzvišen, nasproti temu pa je komedija, ki govori običajnih ljudi, dogajanje ni usodno, temu je primeren tudi jezik, pogovori. Poznali so dve vrsti komedij, starejšo in mlajšo. Starejša je bila satirična. Ta je nekako kritično povezovala socialne, kulturne in politične dogodke. Ko je prišlo do diktature, oblast ni več dovolila stare komedije, zato je nastala nova, ki je prikazovala zasebna življenja smešni in poučni podobi in prišlo je do t.i. stalnih tipov, junakov npr. skopušni oče, zapravljivi sin, zviti suženj in bahavi vojščak. Najbolj znan predstavnik stare komedije je Aristofan.

GRŠKA TRAGEDIJA

Znani so trije pisci: AJSHIL, SOFOKLES, EVRIPIDES. Najbolj tradicionalen je prvi. Njegove tragedije delujejo satirično in veliko vlogo igrajo bogovi. Ohranjenih je sedem tragedij. Trilogija ORESTEJA je vzeta iz Trojanskega ciklusa. Nastopajo tri drame

1. AGAMEMNON
2. DARITEV NA GROBU
3. EVMENIDE (boginje sprave)

Zgodba se začne, ko se vrhovni poveljnik Agamemnon vrne iz Troje domov. Ko pride ga ubijejo ženini stražarji. Na srečo je imel hčerko in sina, tj. Oresta in Elektro. Naredila sta napako, ker sta sodila mami in njenemu ljubimcu. Bogovi so za njimi poslali Erinije (boginje maščevanja). Po dveh letih bežanja se zateče v Atenov tempelj h kipu, ki je stal v sredini. Nato se bogovi odločijo, da mu dajo prostost in naročijo Evmenidam, da naj izženejo Erinije. Konec za to tragedijo je nenavaden, saj je srečen, moral bi biti nesrečen.

SOFOKLES

Najbolj slaven grški dramatik, odličen športnik, največ dobljenih zmag na nastopih v amfiteatrih. Napisal 120 del, ohranjeno jih je sedem, od ostalih vemo le naslove. Glavna dela

kralj Ojdip in Antigona. Povezeta iz Tebanskega ciklusa. Tragedija kralj Ojdip je idealen primer analitične oblike.

KRALJ OJDIP

Predzgodba govori o Tebanskem kralju Laiosu in njegovi ženi Jokasti. Prerokovano je bilo, da ne smeta imeti sina, ker bo prišlo do grdih dejanj. Onadva sta kljub temu imela sina in nato sta se ga hotela znebiti. Preluknjala sta mu gležnje in ga zvezala, nato sta ga dala nekemu pastirju sosednjega kraljestva. Na tem kraljestvu kralj ni mogel imeti otrok, zato ga je posvojil. Mali Ojdip je mislil, da je to njegov pravi oče, nekoč pa na neki zabavi in en pijanec Ojdipu reče zmene. On se zamisli in gre v tempelj in tam mu bogovi napovejo njegovo prihodnost. Po odpravi Ojdip, že kot močan mož sreča svojega pravega očeta, ni vedel da ga je ubil. Tukaj se prvi del izpolne. Ojdip gre naprej proti Tebam. Pošast sfinga, ki varuje mesto, je Ojdipu postavila uganko in na njo je odgovoril pravilno. Pošast se od sramu vrže v prepad, za nagrado pa dobi kraljico, svojo mater. Z njo ima štiri otroke, Polinejk, Eteokles in dve hčeri Ismena in Antigona. Nekaj časa srečno živi. Tukaj se zgodba konča. Gledalec, ko gleda tragedijo še ne ve, zakaj gre, izve šele skozi kasnejše dogajanje. Tragedija se začne, ko v mesto pride kuga. Ljudstvo se zbere pred palačo in prosijo kralja, naj ukrepa. Ljudstvo ima Ojdipa za dobrega. Kreon gre v preročišče vprašat, zakaj je tukaj kuga in zve, zato ker je v mestu morilec. Ojdip je začel iskati morilca in ugotovi, da je morilec on sam. V mesto pride slepi starec Tezejias, da pove svojo zgodbo, a ne bi jo povedal, pa ga je Ojdip začel žaliti. Iz Korintskega kraljestva pride kurir povedat, da je kralj umrl. Ojdip začne sumit in počasi se zve, da je to pastir, ki je dobil dojenčka. Začnejo ga zasliševati in pride še drugi pastir in pove, da je Ojdip ubil kralja in njegove paznike. Kraljica se obesi, Ojdip si iztakne oči in prosi, da ga peljejo na goro, tja kjer bi moral umreti kot dojenček.

Posebno mesto v tej drami imajo komentatorji, ki jih izreka zbor. Ta zbor govori o temeljnih življenjskih resnicah, o varljivosti človeške sreče. To dokazuje pri Kralju Ojdipu. Ravno ti komentarji dajejo zgodbo še bolj tragično, obenem pa dajejo na časovno komponento.

GRŠKA LIRIKA

Razvijati se je začela 650 pred Kristusom, kar je pač spremenilo razmerje v grški družbi. Pomen oboroženega plemstva se je zmanjšal. Lirsko pesništvo, ki je slavilo predvsem plemiške junake, se pač ne opeva junaška dejanja, ampak se bliža običajnemu življenju. Lirske pesmi so ljudje prepevali ob raznih opravilih, na raznih svečanostih, slavili bogove in pa pozdravljali letne čase. Grška lirika je zaživela v 7. stoletju razplet. Lirika je razvila veliko število novih metričnih (verznh) oblik. Te so se razvijale glede na tematiko lirskih pesmi. Najpogostejša tematika je bila ljubezenska, domoljubna, socialna, satirična, poučna ali didaktična, razumljejoča, bojna. Poznali so tudi himne v čast bogovom in olimpijskim zmagovalcem. Te himne so bile ponavadi zborovske, pri tem so plesali in imeli spremljavo na inštrumente. Ostale oblike so bile monolične. Izvajal jih je posameznik in sicer tako, da je tako pesem recitiral ali pel. To pa so izvajali z različnimi inštrumenti, z brenkali, pihali. Najpomembnejša v tej liriki sta bila ANAKREON in SAPFO. Tadvta sta močno vplivala na razvoj evropske lirike.

Anakreon je pisal lahkotne, igrive pesmi, v katerih opeva idejo, da je treba življenje pametno uživati, predvsem je treba uživati v ljubezni in vinu.

Sapfo (doma na otoku Lesbos). Tam je imela šolo skupaj z internatom samo za ženske.

Zanimivo je, da je ona svojim učenkam, ko so končale to šolo, pisala čustvene pesmi. Ona je prva znana evropska pesnica. O njej je zelo malo podatkov.

RIMSKA KNJIŽEVNOST

Nastala in razvijala se je v veliki odvisnosti od grške. Od Grkov so Rimljani prevzeli mitologijo (imena bogov so spremenili), iz književnosti so vzeli motive, vrste, oblike in zvrsti. Rimska književnost se začne 240 pred Kristusom, ko so iz grščine prevedli Odisejo v latinščino. Kasneje so prevedli večino grških del, istočasno pa so začela nastajati originalna dela. Na nek način se razlikujejo, manj arhaična (starinska), nekako bolj poudarja civilizacijo in ta književnost deluje bolj urejeno. Včasih zaradi tega deluje preveč razumsko. Na nekaterih področjih Rimljani niso prekašali Grkov; zlasti pri tragediji, namreč rimska tragedije delujejo preveč nasilno. Rimljani so nasilje prikazovali na odru. Raje kot tragedijo so imeli komedijo in na tem področju so Grke presegle. Boljša kot grška je tudi rimska lirika. Imajo celo vrsto pesnikov. Na področju epike je pomemben Vergil z Eneido. Imajo začetke pripovedne proze in pa kvalitetno govorništvo. Rimsko književnost delimo na več obdobj:

- **arhaično (predklasično)**-240 pr. Kr. do 81 pr. Kr. Tukaj je vrh dosegla komedija. Glavni predstavnik je bil PLAVTUS (PLAVT). On je pisal predvsem predelave iz grščine in

pa izvirne komedije. V njegovih delih deluje situacijska, komična, da tako izvira pomeni, ker so neke osebe postavljene v eno situacijo. Smešno je, kako so postavljeni. Veliko je zamenjav in spletk, ki zabavajo dogajanje. Njegove komedije vsebujejo pevske dele, domisljice (robate šale). Veljal je za dobrega stilista. Poznamo tudi njegovo delo MENEHMI (dvojčka). To je komedija smešnih zamenjav.

- **klasično obdobje**-od 81 pr. Kr. do 117 po Kr. Nekateri delijo to obdobje na dve dobi, zlato in srebrno. V tem obdobju je pomembno govorništvo, zgodovinopisje in zlasti lirika. V tem času je delovala tudi kopica ljudi. To so KATUL, TIBUL, HORAC, PROPERC, OVID. V tem obdobju je deloval tudi Vergil, največji rimski epik. Njegov ep Eneida ima dvanajst spevov, naslanja pa se na Homerjevi pesnitvi. Prvih šest spevov predstavlja Odisejo, drugih šest pa Iliado. Enej je zet trojanskega kralja Priamosa. Šest spevov opisuje blodnje po Sredozemju, druga polovica pa o nastanitvi na jugu Italije. Enej premaga nekega kralja in začne rimsko kraljestvo. Vergil tukaj ni več objektivni pisec, nasprotniki so negativci, njegovi pristaši pa pozitivci. Zaradi tega rečemo temu epu državotvorni ep.

RIMSKA LIRIKA

Rimljani so teme, motive in oblike v liriki sprejeli od Grkov. V začetku rimske civilizacije je bila značilna epika, kajti Rimljani so bili vojaško ljudstvo in na liriko so gledali, kot da se moški ne opomore. Liriko so začeli priznavati rimsko domoljubne in bogoslužne. V 1. stoletju pred Kristusom je nastopila cela vrsta lirskih pesnikov, ki so presegli grško liriko, vendar pri večini bralcev niso bili navdušeni, zlasti so jim očitali opisovanje erotike. Glavni predstavniki so postali slavni in bolj kot grški liriki so vplivali na razvoj kasnejše svetovne lirike.

Katul, ki je živel v 1. st. pr. Kr. je zelo pomemben. O njegovem življenju imamo veliko podatkov, on je pač eden od tistih, ki je močno spremenil rimsko liriko. Bil je nekako prvi, ki se ni več posvečal predvsem verskim in domoljubnim temam, namesto tega je začel uvajati krajše, zelo razgibane pesmi, ki so bile za tisti čas dokaj izzivalne. On je prvi, ki je žensko povzdignil v predmet neke usodne velike ljubezni. To je bilo takrat nekaj povsem novega, je pa ravno ta način vplival na kasnejšo poezijo, ne samo v antiki, zlasti v srednjem veku.

Katulova izvoljenka je bila Kodija. O njej je veliko podatkov. Bila je žena nekega konzula, vendar ona je bila velika lepotica, ki je imela veliko oboževalcev in med njimi je tudi Katul. Bajje je imela spolne odnose tudi s svojim bratom, potem ko je zastrupila svojega moža. O zvezi s Katulom lahko nekako ugibamo, kakšna je bila. Če njegove pesmi sestavimo v red, dobimo poteg njune zgodbe. Govorijo o njegovem hrepenenju, pesmi o njuni sreči, ljubosumnosti, sporov med njima, sprave med njima, bolečine zaradi nezvestobe in njuna odpoved. Nje ni smel v pesmi imenovati po pravem imeni, zato ji je nadel ime Lesbija. V berilu imamo blagoslov ljubezni, v obdobju, ko je bil Katul vesel. Pogled je tukaj ljubezenski in vesel, razigran. Lirski subjekt tukaj svojo izvoljenko poziva k uživanju ljubezni. To utemeljuje s tem, da človeku v primerjavi z neživo naravo, ima kratko življenje, zato ga je treba uživati. Katul smatra psihično in fizično ljubezen kot enako. Tematika pesmi je ljubezenska, slog je liričen, pri tem pa pesnik uporablja različna stilistična sredstva: PRIMERA ALI KOMPARACIJA (počen groš), NAGOVOR ALI APOSTROFA (živiva moja Lesbija), UKRASNI PRIDEVEKI (lučka, ...), STOPNJVANJE (mnogo tisočkrat), METONIMIJA (ko drobna lučka dogori).

Horac-še eden od pomembnih pesnikov, mlajši od Katula, član skupine umetnikov, katero je vodil Mecen. Živel je v stilu, kot ga je predlagal Anakreon-pametno uživati življenje. Napisal je veliko knjig, od lirskih štiri Epode, Posalniki, ti so še pomembnejši, napisani v obliki pisem v verzih. ARS POETIKA v pesniški obliki, tukaj daje navodila, kako ustvarjati poezijo.

Umetnost mora bralce vzgajati in zabavati. V berilu imamo eno epodo, ki govori o ženski zvestobi. Lirski subjekt je zaljubljen v dekle. Ona mu priseže večno ljubezen. Ona pravi, da bo večno njegova, vendar ga ona prevara. Lirski subjekt se ne jezi, obenem pa temu novemu ljubimcu ni nevoščljiv. Horacova lirika deluje nekoliko hladno, mogoče preveč razumsko, vendar je na zunaj urejena.